

Strategie identifikace žáků nadaných a mimořádně nadaných

„Nadaným žákem se rozumí jedinec, který při adekvátní stimulaci vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, intelektových činností nebo v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Za mimořádně nadaného žáka se v souladu s vyhláškou č. 27/2016 Sb. považuje žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.“ (§ 27 odst. 2 vyhlášky č. 27/2016 Sb.)

V tomto smyslu odpovídají i žáci nadaní a mimořádně nadaní definici „osoby, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo k užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními, potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.“

Pro zajištění individuálního rozvoje během vzdělávacího procesu, umožňují předpisy řediteli školy a školnímu poradenskému pracovišti přeradit mimořádně nadaného žáka do vyššího ročníku bez absolvování předchozího. Rovněž vytvářet skupiny pro mimořádně nadané žáky, ve kterých se v některých vyučovacích předmětech vzdělávají žáci různých ročníků. Vzdělávání mimořádně nadaných žáků se může uskutečňovat podle individuálního vzdělávacího plánu, jehož rámcový obsah je vymezen v příslušné platné vyhlášce.

Školy využívají pro identifikaci takových žáků poradenské služby specializovaných poradenských pracovišť, spolupracují s nimi v rámci společných odborných konzultací a metodického vedení. Těmito pracovišti je po odborném vyšetření žáka stanoven stupeň podpory a metody, které povedou k dalšímu rozvoji nadaných.

Nejčastěji uváděné charakteristiky nadaných:

- **Vysoká potřeba učit se novému** – nadaní žáci lační po nových informacích, které samostatně získávají, mají vysoké pracovní tempo.
- **Vynikající paměť** – nadané děti mají již v předškolním věku mimořádnou logickou, zrakovou i sluchovou paměť, jsou schopné zapamatovat si obrovské množství informací, kterým byly vystaveny jen jednou.
- **Vnitřní motivace, neustálá aktivita** – nadané děti jsou cílevědomé a dokáží se dlouhodobě koncentrovat, jsou hnány silnou vnitřní motivací, zvláště v oblasti, která je zajímavá.
- **Stálá zvědavost a obliba komplikovanosti**, která je pro ně výzvou – nadané děti samy vyhledávají potřebné informace a orientují se v nich. Oblast, která je zajímavá dalece přesahuje požadovaný rozsah učiva. V nižším věku je tato zvědavost spojena s neustálými dotazy.
- **Čtou již v raném věku**, mají bohatou slovní zásobu, hovoří gramaticky správně, dokáží pracovat s abstraktními pojmy a vytvářet originální myšlenky – řada z nich čte již před 4. rokem věku. Na začátku školní docházky čtou plyně, jsou schopni tvořit složité, logicky složené věty. Dříve než u vrstevníků je zjevná schopnost abstraktního myšlení a práce se slovními a matematickými symboly. Snadno nachází chyby či originální řešení problémů. Mají zálibu ve strukturování informací a vytváření různých systémů.
- **Jsou přecitlivělí na kritiku, mají silné sklony k perfekcionismu.**

- **Vždy se do hloubky zajímají o oblast svého zájmu.**
- **Upřednostňují kontakt s dospělými nebo staršími** kamarády před vrstevníky. Potřebují volnost a vyžadují rovnoprávnou komunikaci.
- **Nerovnoměrný vývoj** – zrychlený vývoj intelektu často souvisí s průměrným nebo dokonce zpomaleným vývojem emocí a někdy i zpomaleným vývojem např. v oblasti jemné motoriky.

Nerovnoměrný vývoj může přinášet i problémové projevy v soužití s ostatními.

Například:

- nevhodné chování ve škole-příčinou může být nerovnováha mezi schopnostmi nadaného žáka a tím, co je od něj vyžadováno,
- rutinní práce ve škole spojená s, pro něj, pomalým tempem práce, nebo se zadáváním práce a pokyny vyučujících,
- chtějí být dominantní, rádi ovládají diskusi, kladou nečekané otázky,
- odmítají se přizpůsobovat,
- odmítají autority.

Přítomnost některé z výše uvedených charakteristik nemusí ihned potvrzovat nadání žáka. Nadání se projevuje velice individuálně a učitel by si měl výše zmiňovaných charakteristik zvýšeně všimnout a případně doporučit komplexnější vyšetření v poradenském zařízení, které se touto problematikou zabývá, a kde se nadání může potvrdit nebo vyvrátit.

Mezi nadanými žáky se totiž často vyskytuje další specifická skupina nadaných žáků. Sem patří např. handicapovaní nadaní žáci, nadaní s poruchami učení, nadaní žáci podávající nízké výkony či nadaní s Aspergerovým syndromem.

Metody využívané při vyhledávání nadaných:

- **Testy inteligence**-právo na jejich používání náleží pouze psychologům.
- **Testy výkonu**-jsou často kombinovány s inteligenčními testy.
- **Didaktické testy**-ověřují znalosti a vědomosti z určité oblasti, předmětu. Radíme sem vstupní a výstupní srovnávací testy, například při přijímacích zkouškách nebo při srovnávání žáků, např. Scio testy.
- **Školní výsledky**-hodnocení zejména portfolia dítěte. Školní známky jsou pouze orientační.
- **Výsledky soutěží**-sledovány jsou nejen výsledky, ale i aktivita a zájem o zapojení do soutěží.
- **Posouzení dítěte učitelem nebo skupinou učitelů**, kteří se věnují této problematice.
- **Posouzení dítěte vlastními rodiči.** Toto hodnocení by mělo být nezaujaté, bez přeceňování schopností dítěte či nerealistických nadměrných očekávání.

Toto je pouze orientační výčet možných metod, které lze při identifikaci nadání použít. Je ale třeba mít na zřeteli, že žádná z těchto metod není univerzální a výsledky nemusí vypovídat stoprocentně pravdivě.

Závěrečné rozhodnutí je vždy na posouzení odborných pracovníků speciálně-pedagogických poraden, práce s nadanými žáky je poté s nimi konzultována a vyučující se řídí metodami práce popsány v Doporučení poradenského zařízení.